

MEHNAT SHARTNOMASINI BEKOR QILISH.

Toshkent viloyati yuridik texnikum o'quvchisi

Atayev Maksim Dmitriyevich

Annotatsiya: *Ushbu maqolada mehnat shartnomasiga asosan taraflarning kelishuvi bo'yicha mehnat shartnomasini bekor qilish, Mehnat shartnomasini xodimning tashabbusi bilan bekor qilish bayon qilingan.*

Annotatsiya: *В данной статье описано прекращение трудового договора по соглашению сторон, расторжение трудового договора по инициативе работника.*

Annotation: *This article describes the termination of the employment contract based on the agreement of the parties, the termination of the employment contract at the initiative of the employee.*

Kalit so'zlar: *taraflarning kelishuvi, mehnat shartnomasini bekor qilish.*

Ключевые слова: *соглашение сторон, расторжение трудового договора.*

Keywords: *agreement of the parties, termination of the employment contract.*

Mehnatga oid munosabatlarni bekor qilish to'g'risidagi shart mehnat shartnomasida bu shartnoma ish beruvchi tomonidan korxona rahbari, uning o'rinbosarlari, bosh buxgalter bilan, korxonada bosh buxgalter lavozimi bo'lmagan taqdirda esa, bosh buxgalter vazifasini amalga oshiruvchi xodim bilan tuzilganda, shuningdek qonunda yo'l qo'yiladigan boshqa hollarda ham

Taraflarning kelishuvi bo'yicha mehnat shartnomasini bekor qilish.

O'zR MK 97-moddasining 1-bandida ko'rsatilganidek, taraflarning kelishuvi mehnat shartnomasini bekor qilish uchun mustaqil asos bo'lib hisoblanadi.

Ushbu asosga binoan mehnat shartnomasining barcha turlari, ya'ni nomuayyan muddatga tuzilgan yoki besh yilga qadar muddatga, shuningdek muayyan ishni bajarish vaqtiga mo'ljallab tuzilgan shartnomalar istalgan vaqtda bekor qilinishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining "Sudlar tomonidan mehnat shartnomasini (kontrakti) bekor qilishni tartibga soluvchi qonunlarning qo'llanilishi haqida" 1998 yil 17 apreldagi 12-sonli qarorining 14-bandida ta'kidlanganidek, avvalo, mehnat shartnomasini O'zR MKning 97-moddasi 1-bandiga binoan bekor qilish bilan bog'liq nizolarni ko'rishda xodim bilan ish beruvchi o'rtasida chindan ham mehnat munosabatlarini bekor qilish haqida kelishuv bo'lgan-bo'lmaganini aniqlash zarur hisoblanadi. Ushbu asosga ko'ra, shartnoma taraflar belgilagan muddatda bekor qilinadi.

O'zR MKning 97-moddasi 1-bandi bo'yicha mehnat shartnomasini bekor qilish haqidagi kelishuvni bekor qilishga, shuningdek shu asosga ko'ra mehnat munosabatlarini bekor qilish sanasini o'zgartirishga xodim va ish beruvchining kelishuvi bo'yicha yo'l qo'yiladi.

2- Mehnat shartnomasini xodimning tashabbusi bilan bekor qilish

Xodim O'zR MKning 99-moddasiga muvofiq, nomuayyan muddatga tuzilgan mehnat shartnomasini ham, muddati tugagunga qadar muddatli mehnat shartnomasini ham, ikki hafta oldin bu haqda ish beruvchini yozma ravishda ogohlantirib, bekor qilishga haqlidir. Xodim har qanday holatda, ya'ni ish davrida, ta'til vaqtida, xizmat safarida bo'lgan yoki kasallik davrida, shuningdek davlat hamda jamoat vazifalarini bajarayotgan paytda ish beruvchini ogohlantirishi mumkin.

Xodim o'z arizasida mehnat shartnomasini bekor qilish sabablarini ko'rsatishi talab qilinmaydi.

Ogohlantirish muddati tugagandan so'ng xodim ishni to'xtatishga haqli bo'lib, ish beruvchi esa buyruq chiqarishi, unga mehnat daftarchasini berib, u bilan xisob-kitob qilishi kerak.

Nomuayyan muddatga tuzilgan, shuningdek muddatli mehnat shartnomasini bekor qilish haqida ish beruvchini ogohlantirgan xodim ogohlantirish muddati tugagunga qadar, o'z arizasini qaytarib olishi mumkin (O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 1998 yil

17 apreldagi 12-sonli qarori).

Agar xodimning tashabbusi bilan mehnat shartnomasini bekor qilish haqidagi arizada uning tomonidan ishni davom ettirish imkoniyati yo'qligi dalillar bilan asoslangan (o'quv yurtiga qabul qilingani, pensiyaga chiqqani, saylanib qo'yiladigan lavozimga saylangani va h.k.) taqdirda, ish beruvchi mehnat shartnomasini xodim iltimos qilgan muddatda bekor qilishi kerak.

Mehnat shartnomasini bekor qilishga xodimning korxonadagi ishni haqiqatdan ham tashlab ketish istagi bildirilgan arizasiga asosan yo'l qo'yiladi. Mehnat shartnomasi xodimning tashabbusi bo'yicha ikki xaftalik ogohlantirish muddati tugagunga qadar ham ish beruvchi bilan xodimning kelishuviga ko'ra, bekor qilinishi mumkin.

Arizani berish sanasi uni ish beruvchiga (korxona boshlig'iga, kadrlar bo'limiga, devonxonaga va boshqalarga) topshirgan kun hisoblanadi, ogohlantirish muddati esa O'zR MKning 13-moddasida ko'rsatilganidek, ariza topshirilgan kunning ertasidan boshlanadi. Ogohlantirish muddatiga kalendar hisob bo'yicha barcha kunlar kiradi. Ogohlantirish muddatining tugashi dam olish yoki bayram (ish kuni bo'lmagan kunga) kuniga to'g'ri kelgan taqdirda, shartnomaning bekor bo'lish kuni dam olish yoki bayram kunidan keyingi birinchi kun hisoblanadi (O'zR MKning 83-moddasi uchinchi qismi).

O'zR MKda belgilangan yoki taraflar kelishuviga ko'ra qisqartirilgan ogohlantirish muddati tugagach, xodim ishni tugatishga haqli, ish beruvchi esa xodimga mehnat daftarchasi va mehnat shartnomasi bekor qilingani haqidagi buyruqdan nusxa berib, u bilan xisob-kitob qilishga majbur. Ish beruvchi tomonidan xodimning tashabbusiga ko'ra mehnat shartnomasini bekor qilishni kechiktirishga, shuningdek boshlagan ishini tugatmagani, qarzi yo'qligi to'g'risidagi varaqasining imzolanmagani, unga topshirilgan moddiy qiymatlik larni qaytarmagani vajidan ham kechiktirishga yo'l qo'yilmaydi.

Ogohlantirish muddati o'tgan, mehnat shartnomasi bekor qilinmagan va mehnat munosabatlari davom etayotgan bo'lsa, xodimning mehnat shartnomasini bekor qilish

haqidagi arizasi o'z kuchini yo'qotadi va bu arizaga ko'ra mehnat shartnomasini bekor qilishga yo'l qo'yilmaydi.

Ba'zi xodimlar o'z tashabbusi bilan mehnat shartnomasini bekor qilishlari mumkin emas. Ma'lumki, jinoyat qonunchiligiga binoan jazoni boshqa joylarda o'tash sharti bilan axloq tuzatish ishlariga hukm qilingan shaxslar jazoni ijro etish inspeksiyasi tomonidan belgilab beriladigan korxona, muassasa va tashkilotlarga yuboriladi (O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-ijroiya kodeksining 26-moddasi). Shu sababli, mazkur inspeksiya belgilaydigan joylarda jazoni o'tash muddati mobaynida inspeksiyaning yozma ruxsatisiz mehnat shartnomasini mahkumning tashabbusi bilan bekor qilish taqiqlanadi. Inspeksiya ruxsatnoma berishni rad etgan taqdirda, mahkum yuqori mansabdor shaxsga yoki sudga shikoyat qilishi mumkin (O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-ijroiya kodeksining 29-moddasi).

Bundan tashqari, muqobil xizmatni o'tayotgan fuqarolar ham tegishli mansabdor shaxsning ruxsatisiz xizmat joyi va ishini tashlab ketish huquqiga ega emas.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Mehnat II bob 13-moddasi hujjat 30.04.2023 sanasi holatiga
2. O'zbekiston Respublikasi Mehnat XII bob 155-moddasi hujjat 30.04.2023 sanasi holatiga